

ЛІНГВОКОГНІТИВНА СПЕЦИФІКА ОБРАЗУ «МАЛЕНЬКОЇ ЛЮДИНИ» В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ О'ГЕНРІ ТА ДЖ. ДЖОЙСА

Федорова О. В.

ВСТУП

Художній образ «маленької людини» є авторським відображенням соціального типу людини останньої чверті XIX ст., згорнутою ідеєю співіснування людини та суспільства, яка пронизує все тло художніх текстів О'Генрі та Джеймса Джойса.

Поняття «образу» завжди знаходилося у центрі когнітивних досліджень семантики художнього тексту. За останні десятиліття на перший план було винесено такі ключові питання, як когнітивні та лінгвостилістичні особливості словесних образів у поетичних текстах (Л.І. Белехова), тропеїчні засоби вираження словесних поетичних образів (О.С. Маріна, Н.В. Ярова), синтаксичні засоби створення поетичних образів (О.Й. Філіпчик), символіка словесних поетичних образів (Т.Ю. Горчак), гендерна специфіка художніх образів у поетичних текстах (А.О. Колесова). Отже, комплексне дослідження образу проведене лише в поетичному мовленні. Проте питання щодо змісту художнього образу та його призначення у художньому прозовому мовленні не отримало належної уваги і залишається відкритим.

Актуальність дослідження визначається, по-перше, антропоцентричною спрямованістю сучасної лінгвістики, її скерованістю на вивчення людини у різних її іпостасях – зовнішньому та внутрішньому світі, що дає змогу говорити про те, які саме лінгвокогнітивні структури мислення забезпечують організацію інформації про художній образ, «маленької людини» зокрема; по-друге, загальною тенденцією до розгляду семантики художнього тексту крізь призму ментальних процесів, що дає відповідь на питання «як» і «чому саме такими засобами» прямі й образні номінації об'єктивують знання людини про світ. Визначення лінгвокогнітивних властивостей художнього образу «маленької людини» дозволяє не лише реконструювати авторське бачення «маленької людини» (її стилю життя, соціальних відносин, внутрішнього світу), а йвилучити приховані смисли, що сприяють

формуванню й корегуванню уявлень читача про пересічного мешканця американської й ірландської дійсності кінця XIX ст.

Художній образ «маленької людини» є інтернаціональним, тобто існує у художньому мовленні різних народів. Актуальність звернення до цього образу пов'язана з його загальністю, поза-часовістю й національною незакріпленістю. У літературознавстві зміст образу «маленької людини» визначається як такий, якому властиві низька позиція в соціальній ієрархії, незахищеність, приниженість, покірність разом з відчуттям несправедливості усталеного порядку, ураженою гордістю й бунтарським поривом¹. Такий образ людини-жертви, надломленої умовами життя, приниженої, покірливої власній «маленькій» долі² вперше втілено в російській художній літературі 20–30 рр. XIX ст. з появою епохи реалізму.

Розуміння образу «маленької людини» як цілісного явища, що визначає обличчя епохи реалізму, приводить до формування художнього концепту, закріпленого словосполученням МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА. Цей концепт є універсальним художнім досвідом, зафіксованим у культурній пам'яті як етноспецифічне відображення фрагменту суб'єктивної дійсності³, здатного виступати «будівельним матеріалом» у формуванні нових художніх смислів⁴.

Специфіка художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА полягає в тому, що він дозволяє розглянути в єдності індивідуально-авторську картину світу та національний світ культурно-етнічної спільноти в межах певного фіксованого обсягу, тобто обмеженості письменника одним художнім твором чи кількома творами певного періоду його творчості⁵. Як відгук на попередній мовний і культурний досвід⁶, виражений у художній картині світу першої пол. XIX ст., у текстах Джеймса Джойса та О'Генрі концепт МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА репрезентує індивідуально-авторське

¹ Эпштейн М.Н. Постмодерн в русской литературе. Москва, 2005. С. 193.

² Пудова Т.В. «Маленький человек»: ретроспектива образа. Дніпропетровськ, 2011. № 1. С. 127.

³ Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск, 2013. С. 30.

⁴ Миллер Л.В. Художественный концепт как смысловая и эстетическая категория. Санкт-Петербург, 2000. № 4. С. 41–42.

⁵ Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04. Дніпропетровськ, 2008. С. 104.

⁶ Воробйова О.П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. *Вісник КНЛУ. Сер. Філологія*. 2011. Т. 14. № 2. С. 60.

осмислення соціального типу людини наприкінці XIX ст. та є підґрунтям розгортання художнього образу «маленької людини».

1. Поняттєва площина художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА

Обов'язковою передумовою будь-якого концептуального аналізу є встановлення семантичного простору досліджуваної одиниці. Вивчення тих чи інших явищ у когнітивному аранжуванні неможливе без урахування семантики концепту, репрезентованої в художньому мовленні семами, що відображають певні концептуальні ознаки. Проте жодна номінативна одиниця не в змозі відтворити весь смисл концепту, адже його зміст ніколи не буває задіяним повною мірою через свій глобальний обсяг⁷.

Ключові номінативні одиниці, що актуалізують ідейну складову змісту концепту, виражені у художньому тексті високочастотною лексикою. У межах художнього тексту ключові лексеми накопичують додаткові контекстуальні смисли, що не входять до їх семантичної структури в системі мови та бувають далекими від словникових лексико-семантичних варіантів⁸.

Шляхом аналізу статей авторитетних лексикографічних праць з англійської мови *New Oxford American Dictionary*⁹, *Collins Dictionary and Thesaurus*¹⁰, *Webster's New World College Dictionary*¹¹ на предмет виявлення мовних репрезентантів концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА та контекстуально-ситуативного аналізу їх вербалізації в художніх текстах ірландського та американського письменників було виявлено чотири експліцитно виражені номінації концепту в текстах О'Генрі – *little man* (27), *poor man* (9), *ordinary man* (6), *small man* (4) та одну у текстах Дж. Джойса – *little man* (7). За результатами аналізу преферентну позицію в

⁷ Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск, 2013. С. 97.

⁸ Малявин Д.В., Королева Т.М., Горшкова К.А. Способы выражения модальных отношений в английском и украинском языке: учеб. пособ. Одесса: ОГУ, 1986. С. 60.

⁹ *New Oxford American Dictionary*. New York: Oxford University Press, 2005. 2096 p

¹⁰ *Collins Dictionary and Thesaurus*. England: Market House Books Ltd, Aylesbury, 2004. 1397 p.

¹¹ *Webster's New World College Dictionary*. Cleveland: Webster's New World, 2001. 1716 p.

текстах американського та ірландського письменників займає номінація *little man*, що не лише уособлює назву концепту, але й має семантичний зв'язок з іншими мовними репрезентантами (*small, poor, ordinary*). Водночас сам концепт завжди буде набагато глибшим і стереоскопічнішим, ніж мовне значення його назви¹².

Низька частота експікації словосполучення *little man* у художніх текстах О'Генрі та Дж. Джойса компенсується високою частотою вживання прикметника *little* та його синонімів. Останні характеризуються граматичною однорідністю, тобто віднесеністю до однієї частини мови – прикметника. У результаті суцільної вибірки з лексикографічних джерел було виділено 17 ключових номінативних одиниць, які вжиті для актуалізації різних ознак концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА і формують синонімічний ряд лексеми-репрезентанти *little: small, humble, modest, frugal, unassuming, chaste, trivial, puny, petty, paltry, trifling, trumpery, ordinary, insignificant, unimportant, poor*.

Дефініційний аналіз лексем, що входять до складу синонімічного ряду, показав різний ступінь їх семантичного навантаження й емоційного забарвлення: від емоційно нейтрального (*little* – «незначний», «неістотний») до різко негативного, пейоративного (*puny* – «нікчемний», *measly* – «жалюгідний») або дещо меліоративного (*humble* – «простий», «скромний») відтінку, як зображено на аксіологічній шкалі (Рис. 1), градуйованій полюсами позитивної та негативної оцінок щодо норми (нейтральної оцінки).

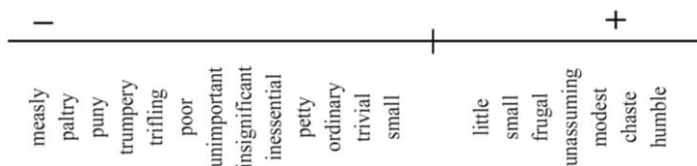

Рис. 1. Синонімічний ряд лексеми *little* на аксіологічній шкалі

У словесній тканині художніх текстів О'Генрі та Дж. Джойса оцінна шкала виражена імпліцитно, адже зовнішній процес сполучення слів відображає внутрішній процес сполучення смислів, у результаті чого народжуються нові смисли¹³. Механізм

¹² Филатова А.А. Концепт интеллигенция в смысловом пространстве современной русской культуры. *Логос*. 2005. № 6 (51). С. 206–217.

¹³ Щерба Л.В. Опыт общей теории лексикографии. Языковая система и речевая деятельность. Ленинград : Наука, 1974. С. 265.

прирошення нових лексико-семантичних варіантів пов'язаний з виникненням асоціативних контекстуальних зв'язків за рахунок лексичної сполучуваності слова (зокрема, репрезентантів концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА) в кожному мікроконтексті¹⁴.

За результатами семантичного аналізу було встановлено, що домінантою синонімічного ряду, його універсальним елементом виступає лексема *little*, яка водночас є когнітивним центром концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА та його ключовою вербальною репрезентантою (*little man*), маркером авторських інтенцій. Такий збіг не випадковий, адже концепт існує у свідомості людини, і вже для його об'єктивації вона добирає відповідний знак¹⁵. Графічно комбінаторика лексем синонімічного ряду репрезентована ієрархічною структурою (Рис. 2), в основі побудови якої лежать гіперо-гіпонімічні відношення між лексичними значеннями.

Так, лексеми *little*, *small*, *modest*, *petty*, *paltry*, *trivial*, *trifling*, *insignificant*, *humble* функціонують як гіпероніми за відношенням до підпорядкованих лексем – гіпонімів. Зазначені гіпероніми конкретизуються на подальших ступенях гіперо-гіпонімічного ряду, на яких їх безпосередні гіпоніми виступають гіперонімами, уточнюючись на наступних ступенях. Крім відношень підпорядкування, гіперо-гіпонімічний ряд характеризується і відношеннями рівноправності. Лексеми *unassuming*, *chaste* та *trifling*, *trumpery* є співгіпонімами і характеризуються спільними семами «скромний», «простий» та «дрібний», «незначний». Лексеми *ordinary*, *poor*, *runy*, *unimportant*, *teasly*, у свою чергу, є еквонімами і різняться за диференційними семами «пересічний», «нікчемний», «слабкий», «неістотний», «жалюгідний».

Частота вживання ключової лексеми-репрезентанти концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА – *little* та її синонімів у художніх текстах Джойса та О'Генрі (Табл. 1) була виявлена на основі кількісного аналізу, здійсненого на матеріалі американської та ірландської прози початку ХХ ст. – 271 текст О'Генрі (1904–1910) та 15 текстів Дж. Джойса, що складають збірку «Dubliners» (1904–1914).

¹⁴ Малявин Д.В., Королева Т.М., Горшкова К.А. Способы выражения модальных отношений в английском и украинском языке : учеб. пособ. Одесса : ОГУ, 1986. С. 60.

¹⁵ Залевская А.А. Психолингвистический подход к проблеме концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*. Воронеж : ВорГУ, 2001. С. 40.

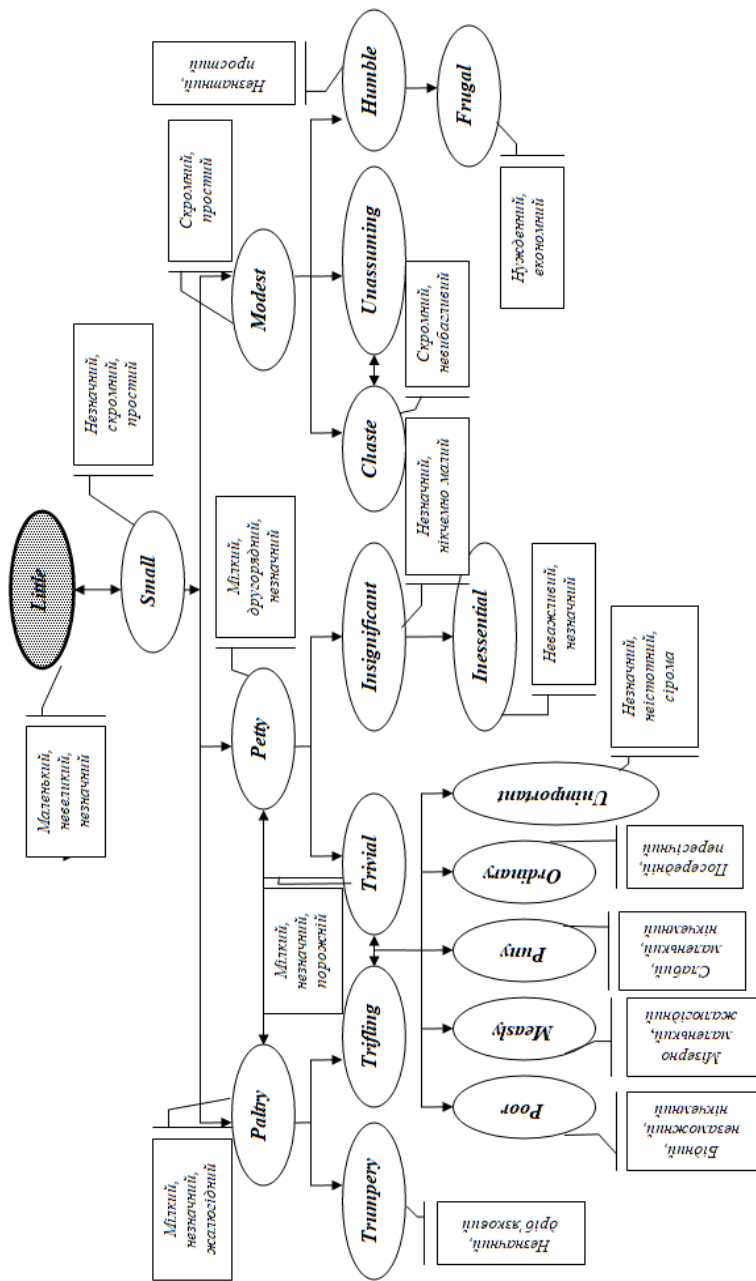

Рис. 2. Гіперо-гіпонімичний ряд з домінантним гіперонімом *little*

**Частота вживання ключових лексем концепту
МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА**

Художні тексти Дж.Джойса	Кількісний показник	Художні тексти О'Генрі	Кількісний показник
Little	210	Little	1630
Small	35	Small	336
Humble	2	Humble	28
Modest	4	Modest	25
Frugal	0	Frugal	3
Unassuming	2	Unassuming	4
Chaste	0	Chaste	5
Trivial	1	Trivial	6
Puny	0	Puny	1
Petty	0	Petty	10
Paltry	2	Paltry	5
Trifling	0	Trifling	7
Trumpery	1	Trumpery	2
Ordinary	3	Ordinary	28
Insignificant	0	Insignificant	5
Unimportant	0	Unimportant	3
Poor	42	Poor	168
Measly	0	Measly	1

Результати кількісного аналізу підтвердили центральну роль лексеми *little* (Дж. Джойс – 210 одиниць, що становить 70 % від загальної кількості зафіксованих у таблиці лексем-репрезентантів концепту (Рис. 3); О'Генрі – 1630, що становить 72 %) у якості ядра концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА та визначили його ключові слова-репрезентанти, які збігаються в обох письменників за частотою вживання поміж інших синонімів: *small* (Дж. Джойс – 35 (12 %); О'Генрі – 336 (15 %)), *poor* (Дж. Джойс – 42 (7 %); О'Генрі – 168 (14 %)), *ordinary* (Дж. Джойс – 3 (1 %); О'Генрі – 28 (1 %)), *modest* (Дж. Джойс – 4 (1 %); О'Генрі – 25 (1 %)).

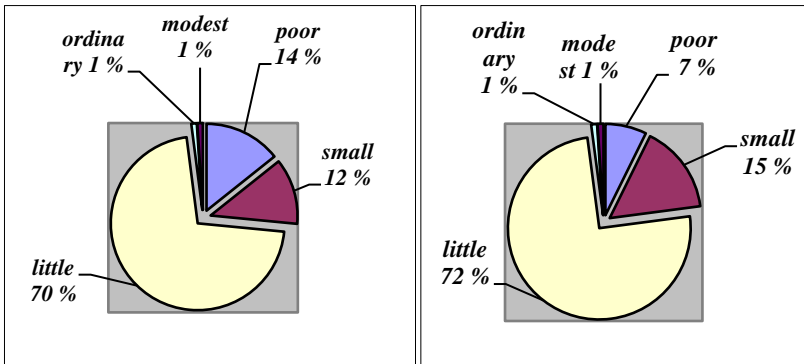

Рис. 3. Відсотковий показник об'єктивації ключових лексем концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА в текстах Дж. Джойса та О'Генрі

Хоча лексеми *little*, *small*, *poor*, *modest*, *ordinary* і відзначаються високим відсотком уживання в текстах ірландського та американського письменників, їхній інтенціонал значно відрізняється через накопичення контекстуальних прирощень лексико-семантичних варіантів. Детальніше зупинимося на лексемі *little*, яка займає преферентну позицію в активації концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА.

У контексті творів Дж. Джойса та О'Генрі лексема *little* набуває адгерентних конотацій, що відіграють важливу роль у реалізації авторського наміру – створенні художнього образу «маленької людини». Так, у мікроконтексті: “*He was called Little Chandler because, though he was but slightly under the average stature, he gave one the idea of being a little man. His hands were white and small, his frame was fragile, his voice was quiet and his manners were refined”¹⁶ – семантика лексичної одиниці *little* уточнюється через сім номінативних одиниць *small* – «маленький», *fragile* – «слабкий», *quiet* – «тихий», *refined* – «шляхетний», перші три з яких мають відповідні конотації: «скромний, невибагливий», «неістотний», «скромний, спокійний». Це уможлиблює виведення оновленого смислу – *незначна за походженням, слабка людина, який актуалізує такий компонент змісту концепту як соціальна значущість*. Номінативна одиниця *little* вживається адресантом і для опису*

¹⁶ Joyce J. A Little Cloud. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165088> (дата звернення: 11.08.2021).

зовнішності «маленької людини», актуалізуючи компонент **зовнішній вигляд** шляхом сполучуваності з іншими одиницями: “*He was a little man, with a white, vacant face”¹⁷. У межах цього контексту лексична одиниця *little* отримує пейоративне забарвлення «незначний, неістотний» через конотації одиниць *white* – «непоказний», «тьмянний на колір», *vacant* – «пустий», «безглуздий». Такі негативні конотації стосуються і способу життя «дублінця» через використання адресантом номінативної одиниці *little* для характеристики вчинків персонажів, їх побуту та бажань: “*I’m only a little Middle-Western girl,” went on Ileen, “who just wants to be simple and neat, and tries to help her father make a humble living”¹⁸.**

У текстах О’Генрі лексична одиниця *little* навпаки отримує нейтральні або меліоративні конотації. Наприклад, у мікроконтексті: “*Mike’s as good a friend to a little man, or a poor man as he is to a big one”¹⁹, – семантика номінативної одиниці *little* уточнюється через конотації лексичної одиниці *poor* – «бідний», «незможний», актуалізуючи компонент **соціальна значущість**.*

Актуалізація компонента **риса характеру** реалізується в контексті – “*Yes, he was a little man about five foot five, or five foot eleven. He was what you would call a medium tall man of average smallness”²⁰, – де лексема *little* наповнюється конотаціями «звичайний, пересічний», об’єктивованими одиницею *average*.*

У фрагменті: “*He was a little man with sandy hair and whiskers a good deal like mine. He wiped the dishes and listened to my mistress tell about the cheap, ragged things...”²¹, – номінативні одиниці *cheap* – «знижений у ціні», *ragged* – «пошарпаний, зношений» розширюють семантичний потенціал лексеми *little* до «скромний, простий», який актуалізує компонент **спосіб життя**.*

¹⁷ Joyce J. A Mother. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165089> (дата звернення: 11.08.2021).

¹⁸ Henry O. A Poor Rule. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-poor-rule> (дата звернення: 11.08.2021).

¹⁹ Henry O. The Count And Wedding Guest. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-count-and-the-wedding-guest> (дата звернення: 11.08.2021).

²⁰ Henry O. The Phonograph and the Graft. URL: http://m8y.org/NakedWord/w_henry-c-s_o-p-t_the-s_phonograph-sand-s-the-s_graft.html (дата звернення: 11.08.2021).

²¹ Henry O. Memoirs Of A Yellow Dog. URL: <https://songme.ru/song/2897176-memoirs-of-a-yellow-dog-by-o-henry> (дата звернення: 11.08.2021).

За такою ж аналогією було проаналізовано лексико-семантичні варіанти лексем *small, poor, modest, ordinary*. Результати *контекстуально-інтерпретаційного аналізу* сполучуваності номінативних одиниць у текстах О'Генрі та Дж. Джойса уможливили виявлення складових змісту концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА як компонентів поняттєвої площини художнього образу «маленької людини» – соціальна значущість, зовнішній вигляд, риси характеру, спосіб життя.

Отже, первинним засобом мовної апеляції до концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА у текстах О'Генрі та Дж. Джойса є словосполучення *little man*, де максимальне смислове навантаження несе категорія атрибуції, а саме прикметник *маленька (little)* як ключова репрезентанта концепту. Друга складова словосполучення *little man (man)* відповідає такій характеристиці художнього образу, як узагальненість змісту та відображає стиль життя американського та ірландського поколінь у 80–90-х рр. XIX ст. Попри високу частоту активації у текстах Джойса та О'Генрі ключові лексеми *little, small, poor, modest, ordinary* характеризуються прирощенням лексико-семантичних варіантів у межах художнього контексту та модифікацією оцінки, що задає перспективу когнітивно-контрастивного дослідження образу «маленької людини» в межах перцептивно-образної та валоративної площини концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА.

2. Перцептивно-образна площина художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА: фреймова мережа

У річищі когнітивної лінгвістики значення будь-якого концепту та способи організації знань про нього можуть бути визначеними з позиції *когнітивної царини* або *домену* (концепція когнітивної граматики; R. Langacker 1987, 1991), *фрейму* (теорія фреймової семантики; Ch. Fillmore 1977) або *ідеалізованої когнітивної моделі* (теорія когнітивної метафори та метонімії; G. Lakoff 1980, 1987). Саме ці когнітивні структури дозволяють, на відміну від традиційного підходу до семантики, визначити поняття не за його відношеннями до інших понять, а до спільної *концептуальної бази*, активізованої в людській свідомості певною номінативною одиницею. У дослідженні вважаємо за доцільне використання методики фреймового моделювання для визначення структури концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА, який займає центральну, ядерну позицію в концептуальному просторі художнього образу «маленької людини».

Контекстуально-інтерпретаційний аналіз семантичних варіантів ключових лексем концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА та виявлені складові його змісту уможливили подальше визначення базових доменів концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА (Рис. 4) шляхом залучення когнітивно-матричного аналізу. Складники концептуальної матриці відкривають доступ до різних когнітивних царин, проте жодна з них не є домінантною за відношенням до інших.

Так, компоненти *зовнішній вигляд* та *риси характеру* дозволили виділити домен ПОРТРЕТ, що містить інформацію про зовнішність, зовнішній вигляд та характер «маленької людини», вербалізовану іменниками *face, head, eyes, hair, body, stature, features, figure, build, frame, look, appearance, character, nature* та прикметниками *little, small, humble, modest, neat, ordinary, poor, brown, sun-burned, heavy, grey, pale, vacant, white, shabby, faded, black, dark passive, helpless, passive, indifferent*.

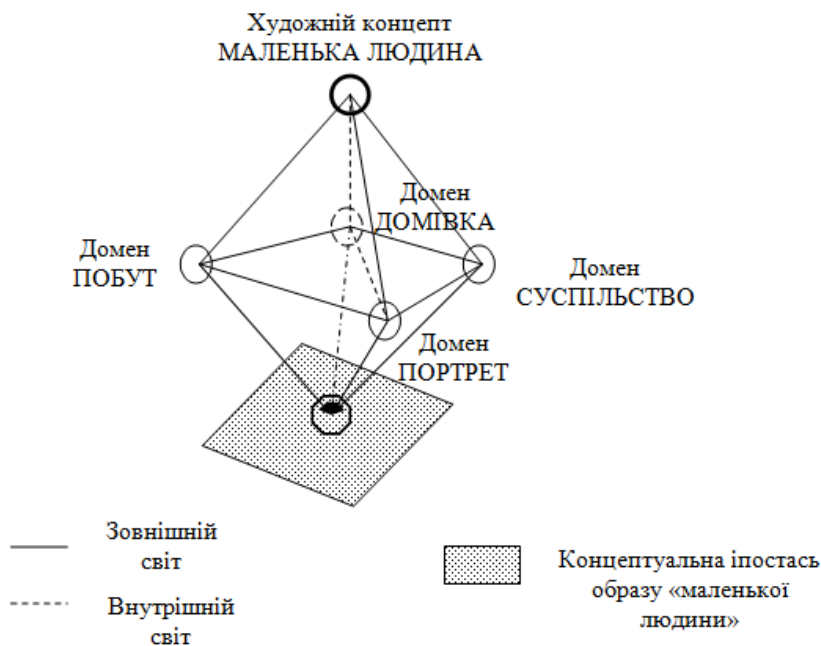

Рис. 4. Концептуальна матриця художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА

Компонент *риса характеру* активує також домен ДОМІВКА як відображення в художньому творі внутрішнього світу «маленької людини» шляхом опису предметів, що її оточують, екстер'єру та інтер'єру домівки, кімнати. В аспекті структурної організації знань про «маленьку людину» на основі здобутків літературознавства (М.Н. Епштейн, Г.І. Лобанова, Т.В. Пудова, Є.М. Сокол) встановлено, що зміст художнього образу «маленької людини» формується шляхом протиставлення зовнішньому світу її внутрішній світ. Концептуальний аналіз художніх текстів Дж. Джойса та О'Генрі виявив чітку опозицію доменів ПОРТРЕТ та ДОМІВКА як відображення інформації про зовнішній та внутрішній світ «маленької людини».

Домен ДОМІВКА активується іменниками – *house, home, room, furniture, things, wall, window, door, floor, piano*, прикметниками – *little, small, humble, poor, unassuming, chaste, ordinary, comfortable, white, plain, neat, big, light, close to heart, somber, dark, distressing, cold, iron, old, heavy*, дієсловами – *go away, run away, get back, go up, run up*.

Компоненти *соціальна значущість* та *спосіб життя* на основі опозиції соціальне/індивідуальне активують домени СУСПІЛЬСТВО та ПОБУТ. Домен СУСПІЛЬСТВО містить інформацію про міжособистісне спілкування, моральні цінності, соціальний статус, оточення «маленької людини», що репрезентовані у словесній тканині художнього тексту іменниками – *communication, surroundings, society, intercourse, bond, friends, family, beloved, companions, duty, necessity*, прикметниками – *small, little, puny, petty, paltry, trifling, insignificant, inessential, honest, noble, social, modest* та дієсловами – *part off, break off, live without*.

ПОБУТ – устрій життя, рід діяльності «маленької людини», вербалізований іменниками – *life, living, mode, work, routine, way of life*, прикметниками – *scarce, slave, hard, ordinary, little, tiresome, dull, irksome, honest, good*, прислівниками – *deadly, faithfully, daily* тощо.

На відміну від концептуальної матриці, ідіополе концепту має ієрархічний характер. З метою реконструкції ідіополя концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА необхідним є виявлення ієрархічної структури складників концептуальної матриці – базових доменів – шляхом залучення концепції *фігура – фон*.

Домен ПОРТРЕТ інкорпорує декілька змінних (*variables*) або субдоменів: ЗОВНІШНІСТЬ, ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД та ХАРАКТЕР особистості. Аналізуючи субдомен ЗОВНІШНІСТЬ шляхом його

профілювання відносно інших когнітивних царин нижчого рівня, нами було виявлено такі її субдомени: ОБЛИЧЧЯ, ВОЛОССЯ, СТАТУРА, ЗРІСТ. Субдомен ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД може бути реалізованим на рівні атрибутивної якості як прямої референції до образу «маленької людини» шляхом його вербалізації у вигляді прикметників. До його субдоменів можна віднести: ОДЯГ, ПРИКРАСИ, ВЗУТТЯ. Слід відзначити опозиційні відношення всередині субдомену ХАРАКТЕР: з одного боку конкретні вчинки або поведінка визначають психологічний портрет людини, а з іншого боку, їхня відсутність є неабияким показником у зображенні внутрішнього світу «маленької людини» (пасивність, відсутність бажання діяти тощо).

Назва домену **ПОБУТ** трактується у тлумачних словниках як «уклад життя людини або певної соціальної групи»²², «спосіб життя людини у його звичних проявах»²³. Це поняття позначає і саму діяльність, яку людина виконує в повсякденному житті, і продукт цієї діяльності. Поняття *побут* із традиційною семантикою *звичний спосіб життя* формується у 30–40 рр. ХІХ ст. як одне з найбільш уживаних понять епохи реалізму і стає невід’ємною складовою образу «маленької людини» шляхом зображення сірих буднів, одноманітності й безпросвітності її життя. Відповідно до зазначеного, домен **ПОБУТ** профілюється відносно субдоменів **ЗВИЧАЇ**, **УСТРІЙ ЖИТТЯ**, **ПРАЦЯ**. Ці субдомени можуть бути реалізовані в індивідуальному, сімейному, соціальному або територіальному (сільський, міський, національний) аспектах життя. До їх прототипових репрезентантів відносяться звички, традиції, норми й порядки, умови життя, характерні для людини, соціальної групи або суспільства в цілому. Таким чином, на відміну від інших (багатовершинних) складових концепту **МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА**, домен **ПОБУТ** є одновершинним за способом структурування його складників. Відповідно до приєднання структурних компонентів його конститuentи – **ЗВИЧАЇ** та **УСТРІЙ ЖИТТЯ** – носять суміжний характер й позначають поняття, що перетинаються.

Домен **ДОМІВКА** функціонує як референція до внутрішнього світу «маленької людини», фоном якого є субдомени – **ЕКСТЕР’ЄР**,

²² Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, 2003. С. 805.

²³ Большой толковый словарь русского языка. Санкт-Петербург, 1998. С. 107.

СКЛАДОВІ, ІНТЕР'ЄР. Прототипом субдомену СКЛАДОВІ дому є КІМНАТА «маленької людини», до когнітивних ознак якої можна віднести розмір, освітленість, охайність, комфортність та ін. Субдомен ІНТЕР'ЄР інкорпорує такі складники, як МЕБЛІ, ПРЕДМЕТИ та КОЛІР оздоблення. Останній субдомен є маргінальним і може бути активованим будь-якою когнітивною категорією в межах домену ДОМІВКА. Отже, цей домен, як і попередні два (ПОРТРЕТ і ПОБУТ), є односпрямованим за характером розгортання фонових знань про певний об'єкт.

Домен **СУСПІЛЬСТВО** репрезентований багаторівнево і профілюється відносно субдоменів МІЖСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ, МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ, ОТОЧЕННЯ. Художній образ «маленької людини» може створюватися як через опис людей, які її оточують (ОТОЧЕННЯ) – СІМ'Я, КОХАНОЇ/КОХАНОГО, ДРУЗІВ, КОЛЕГ, так і шляхом установаження стосунків між ними (МІЖСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ) або визначення доміантних духовних й етичних норм їх поведінки (МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ). Таким чином, домен СУСПІЛЬСТВО є кільцевим або замкнутим [там само] відповідно до зв'язку між його складниками. Міжособистісне спілкування передбачає вербальний та духовний зв'язок з оточенням і багато в чому залежить від моральних цінностей людини, закладених її оточенням.

Домени нижчого рівня або субдомени, уведені як результат фонових знань про світ, є мікроструктурами, що впорядковують інформацію про вищі когнітивні царини – домени. Таким чином, домени вищого типу як сегменти ідіополя художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА (Рис. 5) репрезентують знання про її зовнішній та внутрішній світ, світ людей та предметів, які її оточують.

З метою встановлення зв'язків між доменами концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА та побудови його фреймової мережі, слідом за С.А. Жаботинською²⁴, використовуємо пропозиції *п'яти базових фреймів*: предметного, ідентифікаційного, посесивного, акціонального та компаративного²⁵. Ці фрейми відрізняються слотами, що структурують їх схеми, та зв'язками між цими слотами.

²⁴ Жаботинская С.А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход. *Когнитивные исследования языка. Вып. III. Типы знаний и проблемы их классификации*. Москва, Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2008. С. 61–74.

²⁵ Жаботинская С.А. Онтологии для словарей тезаурусов: лингвокогнитивный подход. *Філологічні трактати*. 2009. № 2. Т. 1. С. 71–87.

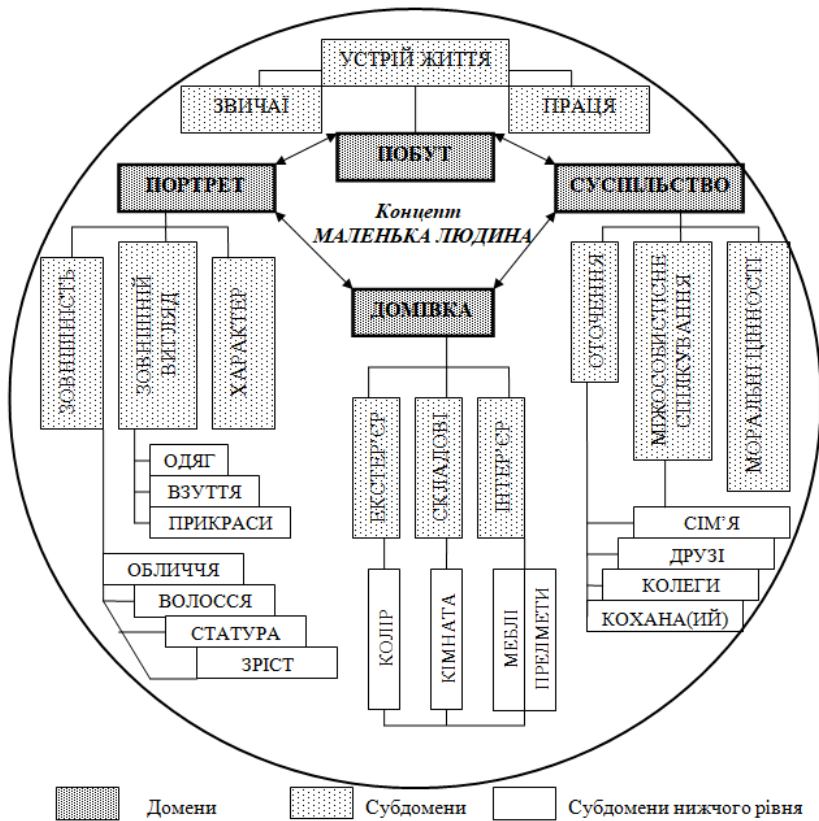

Рис. 5. Ідіополе художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА

Те, що концептуальний зміст може бути по-різному репрезентований у різних доменах, зумовлює контрастивне дослідження структури концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА в художніх текстах О'Генрі та Дж. Джойса.

Так, домен ПОРТРЕТ репрезентований у вигляді пропозиційних схем предметного, посесивного та акціонального фреймів. Предметний фрейм моделюється схемою, у якій слот ДЕХТО репрезентує людину кінця XIX ст., що постає в художніх текстах Дж. Джойса і О'Генрі та характеризується певними якостями, відбитими у слоті ТАКИЙ. До якостей, що активують слот, належать риси характеру, якими наділена «маленька людина».

ДЕХТО $\xrightarrow{\epsilon}$ ТАКИЙ

Художні тексти Дж.Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕХТО (маленька людина) ϵ ТАКИЙ: <i>passive, dead, indifferent, helpless, melancholy</i> : ...he realised that she was dead ²⁶ ; ...he was quite helpless ²⁷ .	ДЕХТО (маленька людина) ϵ ТАКИЙ: <i>proud, humble, modest, unassuming, single-minded, good-natured</i> : Humble hat cleaner though he was, he had a spirit equal to any caliph's ²⁸ ; I was always regarded as good-natured ²⁹ .

Наповнення схеми ДЕХТО ϵ ТАКИЙ виявляється через аналіз фрагментів художніх текстів і на імпліцитному рівні шляхом стилістичного й когнітивно-семантичного аналізу тропів. У творах Дж. Джойса та О'Генрі центральну роль у вираженні предметного фрейма грає метонімія: *She set her white face to him, passive, like a helpless animal. Her eyes gave him no sign of love or farewell or recognition*³⁰; *His voice when he spoke was humble and indifferent*³¹; *She looked out at the rain until the melancholy of the wet street effaced all the trustfulness and enthusiasm from her twisted features*³². На відміну від метафоричного словесного образу зміст метонімічного образу структуровано в межах однієї царини та пов'язано відношеннями частини і цілого^{33, 34}. Так, у перших двох прикладах обличчя, очі, голос (частина) стоять замість маленької людини (ціле), яку характеризують епітети *passive, humble, indifferent*, активуючи схему ДЕХТО ϵ ТАКИЙ. Стилістичний прийом порівняння *like a helpless animal* співвідносить два об'єкти (людина та

²⁶ Joyce J. A Painful Case. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165090/> (дата звернення: 11.08.2021)

²⁷ Joyce J. Grace. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165098> (дата звернення: 11.08.2021).

²⁸ Henry O. What You Want. URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/WhatYou.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

²⁹ Henry O. Buried Treasure. URL: http://www.online-literature.com/o_henry/1001/ (дата звернення: 11.08.2021).

³⁰ Joyce J. Eveline. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165097> (дата звернення: 11.08.2021).

³¹ Joyce J. The Dead. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165101> (дата звернення: 11.08.2021).

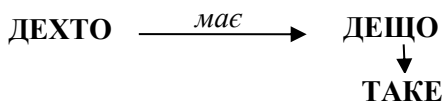
³² Joyce J. A Mother. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165089> (дата звернення: 11.08.2021).

³³ Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. Москва : Высш. шк., 1986. С. 64.

³⁴ Мороховский А.Н., Воробьева О.П. Стилистика английского языка. Київ : Вища школа, 1984. С. 168–169.

тварина), що належать до різних класів, і уточнює зміст слоту ТАКИЙ наступним значенням: *розбитий, зневірений, майже мертвий*. У третьому прикладі дія (*melancholy of the wet street effaced all the trustfulness and enthusiasm from her twisted features*) заміщує результат (*she was melancholic*) і також активує предметний фрейм. Наведені словесні образи побудовані на метонімії, а точніше синекдосі як її стилістичному різновиді.

Посесивний фрейм структурований слотами ДЕХТО (маленька людина), *має*, ДЕЩО, останній з яких активує субдомени ЗОВНІШНІСТЬ та ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД та розгортається у предметний фрейм – ДЕЩО *є* ТАКЕ.

Художні тексти Дж. Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕХТО (маленька людина) <i>має</i> ДЕЩО (зовнішність, зовнішній вигляд, характер): <i>He had a <u>ravaged look</u>³⁵; He had a <u>hanging face, dark wine-coloured, with fair eyebrows and moustache</u>³⁶.</i>	ДЕХТО (маленька людина) <i>має</i> ДЕЩО (зовнішність, зовнішній вигляд, характер): <i>She was <u>tragic, bony, and plain-featured</u>³⁹; His nature was <u>diffident and unassuming</u>. A young woman had a <u>modest and pleasing guise</u>⁴⁰.</i>
ДЕЩО (зовнішність, зовнішній вигляд, характер) <i>є</i> ТАКЕ: <i>His face was very <u>truculent, grey and massive</u>³⁷; His face was <u>fleshy and pallid</u>³⁸.</i>	ДЕЩО (зовнішність, зовнішній вигляд, характер) <i>є</i> ТАКЕ: <i>His hair was <u>as black and straight as an Indian's</u>⁴¹; He had a <u>smooth-shaven sunburned face</u>⁴².</i>

³⁵ Joyce J. Two Gallants. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165103> (дата звернення: 11.08.2021).

³⁶ Joyce J. Counterparts. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165096> (дата звернення: 11.08.2021).

³⁷ Joyce J. The Sisters. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165102> (дата звернення: 11.08.2021).

³⁸ Joyce J. The Dead. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165101> (дата звернення: 11.08.2021).

³⁹ Henry O. Cherchez la Femme. URL: https://www2.latech.edu/~bmagee/louisiana_anthology/texts/henry/henry--cherchez.html (дата звернення: 11.08.2021).

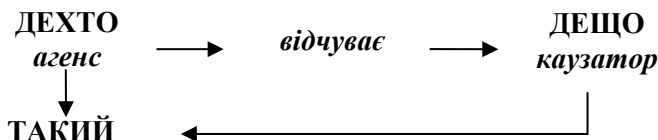
⁴⁰ Henry O. The Emancipation of Billy. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-emancipation-of-billy> (дата звернення: 11.08.2021).

⁴¹ Henry O. A Double-Dyed Deceiver. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-double-dyed-deceiver> (дата звернення: 11.08.2021).

⁴² Henry O. The Emancipation of Billy. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-emancipation-of-billy> (дата звернення: 11.08.2021).

У вербалізації посесивного та предметного фреймів важливу роль відіграють вторинні номінації, а саме метонімія: “*The women followed with keen eyes the faded blue dress which was stretched upon a meagre body*”; “*The grey face still followed me*”⁴³. Замість частини (одяг, обличчя), стоїть ціле (маленька людина), яку характеризують епітети *faded, grey*. У прикладі: “*The other houses of the street gazed at one another with brown imperturbable faces*”⁴⁴, шляхом персоніфікації будинки наділяються якостями живої істоти («дублінця»), а саме здатністю дивитися на темні незворушні обличчя одне одного. Ці словесні образи активують схему ДЕХТО (маленька людина) має ДЕЩО (обличчя/зовнішність, одяг/вигляд) → ТАКЕ (похмуре/ незворушне, змарнілий).

Акціональний фрейм структурований слотом ДЕХТО (маленька людина) в ролі агенса, що відчуває ДЕЩО. Цей слот починає схему каузативу: ДЕЩО-каузатор впливає на ХАРАКТЕР «маленької людини» і активує слот ТАКИЙ.

Художні тексти Дж. Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕХТО (маленька людина) відчуває ДЕЩО (марність), що робить його ТАКИМ (меланхолічною, байдужою, пасивною): <i>A gentle melancholy took possession of him. He felt how useless it was to struggle against the fortune</i> ⁴⁵ .	ДЕХТО (маленька людина) відчуває ДЕЩО (гордість за себе, впевненість), що робить його ТАКИМ (цілеспрямованим, оптимістичним): <i>She remained to busy herself with the domestic round of duties, in which she seemed to take a buoyant and contented pride</i> ⁴⁶ .

⁴³ Joyce J. A Mother. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165089> (дата звернення: 11.08.2021).

⁴⁴ Joyce J. Araby. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165094> (дата звернення: 10.08.2021).

⁴⁵ Joyce J. A Little Cloud. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165088> (дата звернення: 11.08.2021).

⁴⁶ Henry O. The Missing Chord. URL: <http://livros01.livrosgratis.com.br/lm000071.pdf> (дата звернення: 11.08.2021).

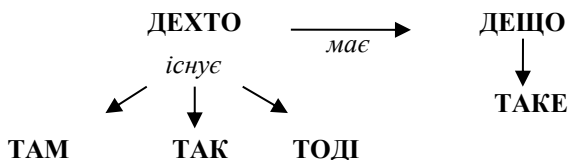
Якщо перша частина схеми є експліцитно вираженою в текстах Дж. Джойса та О'Генрі прямими номінаціями, то друга містить імпліцитні смисли, які вилучаємо шляхом стилістичного аналізу. Так, в основі формування словесного образу: “*A gentle melancholy took possession of him*”, – лежить метонімія, завдяки якій дія (*melancholy took possession of him*) представлена як результат (*he was melancholic*). У такий спосіб нами здійснюється інференція, що породжує таку ключову рису характеру «маленької людини» Дж. Джойса, як меланхолійність, яка заповнює слот ТАКИЙ.

У прикладі: “*She remained to busy herself with the domestic round of duties*”, – лексична одиниця *to remain* має значення «продовжувати існування, особливо, якщо інші люди або об'єкти вже припинили своє існування» та входить до синонімічного ряду *to live on, to survive, to continue existing, to stay*. Інтерпретація семантичного навантаження цієї лексичної одиниці адресатом як «безупинний рух уперед» уможлиблює виведення такої риси характеру «маленької людини» О'Генрі, як *цілеспрямованість*, а семантика номінативної одиниці *buoyant* – «оптимістичність», «незламність духу» входить до змісту слоту ТАКИЙ.

Домен ПОБУТ репрезентований предметним, предметно-посесивним та акціональним фреймами. Так, *предметний* фрейм представлено локативною схемою – ДЕХТО існує ТАМ, темпоральною схемою – ДЕХТО існує ТОДІ, схемою способу буття – ДЕХТО існує ТАК. *Предметно-посесивний* – схемою власності ДЕХТО має ДЕЩО, де останній слот уточнюється кваліфікаційною схемою предметного фрейму ДЕЩО є ТАКЕ, яка структурує у свідомості адресата інформацію про життя, побут «маленької людини».

Словесний образ – “*She had hard work to keep the house together and to see that the two young children who had been left to her charge went to school regularly and got their meals regularly*”⁴⁷ – побудований шляхом використання синтаксичного прийому паралелізму. Паралелізм не лише об'єднує семантично різні елементи, але й підсилює комунікативне й експресивне значення номінативних одиниць, що заповнюють слот ТАКЕ. Повторення одиниці *regularly* створює ефект одноманітності існування, монотонності перебігу життя. У такий спосіб активується кваліфікаційна схема ДЕЩО (життя маленької людини) є ТАКЕ (одноманітне, нудне).

⁴⁷ Joyce J. Eveline. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165097> (дата звернення: 11.08.2021).

Художні тексти Дж. Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕХТО (маленька людина) існує (працює) ТАК (важко): <i>She had hard work to keep the house together and to see that the two young children who had been left to her charge went to school regularly and got their meals regularly</i> ⁴⁸ .	ДЕХТО (маленька людина) існує (працює) ТАК (важко, наче раб): <i>Since daylight she had slaved, doing the work of a full-grown woman, scrubbing the floors, washing the heavy ironstone plates and cups, making the beds</i> ⁴⁹ .
ДЕЩО (життя маленької людини) є ТАКЕ (нудне, нестерпне, усамітнене): <i>she had found a wife's life irksome and, later on, when she was beginning to find it unbearable, she had become a mother</i> ⁵⁰ ; <i>he understood how lonely her life must have been</i> ⁵¹ ; <i>It was hard work – a hard life</i> ⁵² .	ДЕЩО (життя маленької людини) є ТАКЕ (скромне, просте, порядне): <i>I'm only a little Middle-Western girl, who just wants to be simple and neat, and tries to help her father make a humble living</i> ⁵³ .
ДЕХТО (маленька людина) існує ТАМ (Дублін): <i>dirty, poor, immoral Dublin; We are in old jog-along Dublin</i> ⁵⁴ .	ДЕХТО (маленька людина) існує ТАМ (Нью-Йорк, Захід): <i>Just a good, ordinary, humdrum, business town</i> ⁵⁵ .
ДЕХТО (маленька людина) існує ТОДІ (кінець XIX ст.): <i>1891, 1895</i> .	ДЕХТО (маленька людина) існує ТОДІ (кінець XIX ст.): <i>1878, 1890, 1898</i> .

⁴⁸ Joyce J. Eveline. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165097> (дата звернення: 11.08.2021).

⁴⁹ Henry O. A Chaparral Prince. URL: <https://www.livrosgratis.com.br/ler-livro-online-77404/a-chararral-prince> (дата звернення: 11.08.2021).

⁵⁰ Joyce J. Grace. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165098> (дата звернення: 11.08.2021).

⁵¹ Joyce J. A Painful Case. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165090> / (дата звернення: 11.08.2021).

⁵² Joyce J. Eveline. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165097> (дата звернення: 11.08.2021).

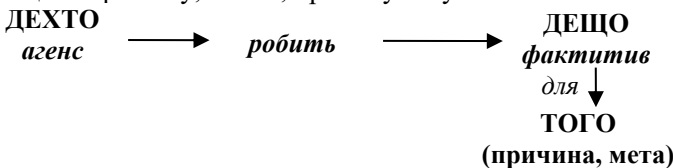
⁵³ Henry O. A Poor Rule. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-poor-rule> (дата звернення: 11.08.2021).

⁵⁴ Joyce J. A Little Cloud. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165088> (дата звернення: 11.08.2021).

⁵⁵ Henry O. A Municipal Report. URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/MuniRepo.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

Локативна схема предметного фрейму, активована в текстах Дж. Джойса, структурує інформацію про місце існування «маленької людини», яка загалом містить негативне емоційне навантаження на відміну від нейтрального в текстах О’Генрі. Найчастіше локативна схема активується у словесних образах Джойса, побудованих на алітерації, тобто навмисному повторенні однакових або акустично схожих звуків⁵⁶. Слот ТАМ заповнюється іменником *Dublin*, який сполучається з номінативними одиницями *dear dirty, disused distillery, disorder i*, у такий спосіб, об’єднує на фонетичному рівні лексичні одиниці пейоративного семантичного навантаження й емоційного забарвлення в межах мікроконтекстів. З огляду на зазначене доречним є співвіднесення номінативних одиниць *Dublin* та *disused distillery* як метафорично репрезентованих в одному контексті: “He lived in an old somber house and from his windows he could look into the disused distillery or upwards along the shallow river on which Dublin is built”⁵⁷. Приховане порівняння рідного міста «дублінця» з лікero-горілчанним заводом, занедбаним, що припинив своє існування, характеризує і його мешканців як пасивних, мертвих, актуалізуючи кваліфікаційну схему ДЕХТО є ТАКИЙ.

Акціональний фрейм структурований схемою ДЕХТО-агенса робить ДЕЩО-фактив для ТОГО. Останній слот заповнюється інформацією про мету, мотив, причину акту.

Художні тексти Дж.Джойса	Художні тексти О’Генрі
ДЕХТО (маленька людина) виконує ДЕЩО (соціальні обов’язки) для ТОГО (не виділятися з натовпу): <u>He performed these two social duties for old dignity’s sake but conceded nothing further</u> ⁵⁸ .	ДЕХТО (маленька людина) виконує ДЕЩО (тяжку працю) для ТОГО (здійснити мрію, змінити життя): <u>I see you are still working in that store, and as shabby as ever. And how about that big catch you were going to make? – I’ve made my catch (dream), the biggest catch in the world. I’m going to be married to Dan.</u> ⁵⁹ .

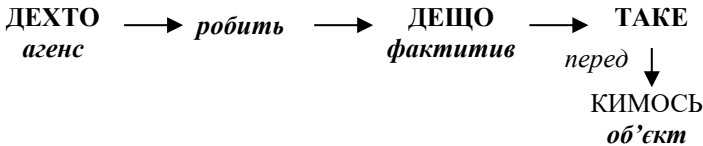
⁵⁶ Мороховский А.Н., Воробьева О.П. Стилистика английского языка. Київ : Вища школа, 1984. С. 50.

⁵⁷ Joyce J. A Painful Case. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165090/> (дата звернення: 11.08.2021).

⁵⁸ Там само.

⁵⁹ Henry O. The Trimmed Lamp. URL: <http://www.searchengine.org.uk/ebooks/98/17.pdf> (дата звернення: 11.08.2021).

Домен СУСПІЛЬСТВО формується акціональним та предметно-посесивним фреймами. Так, акціональний фрейм репрезентований схемою ДЕХТО-агенс робить ДЕЩО-фактитив перед КИМОСЬ-об'єкт. Слот ДЕЩО, у свою чергу, може розгортатися у предметний фрейм – ДЕЩО *с* ТАКЕ.

Художні тексти Дж. Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕХТО (маленька людина) відчуває ДЕЩО (сором за соціальний статус) перед КИМОСЬ (суспільством): <i>Then she would be married – she, Eveline. People would treat her with respect then. She would not be treated as her mother had been</i> ⁶⁰ .	ДЕХТО (маленька людина) відчуває ДЕЩО (гордість за соціальний статус) перед КИМОСЬ (суспільством): <i>It was Tommy's day to pump the organ for Miss Phoebe, and his bare toes proudly spurned the dust of the road</i> ⁶¹ .

У першому художньому фрагменті слот ДЕХТО вербалізовано займенником *She*, який завдяки стилістичному прийому паралелізму передає емоційний стан «дублінця» – *напружений, знервований, наляканий*. Номінативна одиниця *married* активує субдомен СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС та характеризує героїню як незаміжно, самотню, а її матір – байдужу, нікчемну. Лексема *people* активізує домен СУСПІЛЬСТВО, а стилістичний прийом порівняння уможливує осмислення почуттів «маленької людини» Дж. Джойса – сорому та остраху постати перед суспільством такою, як її мати.

В основі побудови словесного образу: “*It was Tommy's day to pump the organ for Miss Phoebe, and his bare toes proudly spurned the dust of the road*”⁶², у складі складнопідрядного речення лежить метонімія: пальці (частина) стоять замість хлопчика (ціле). Прикметник *bare* активує субдомен СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС, уможливаючи інференцію таких характеристик «маленької людини» як *бідної, злиденної, такої, що належить до нижчих*

⁶⁰ Joyce J. Eveline. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165097> (дата звернення: 11.08.2021).

⁶¹ Henry O. The Church With Overshot-Wheel. URL: <https://www.thefreshreads.com/the-church-with-an-overshot-wheel/> (дата звернення: 11.08.2021).

⁶² Там само.

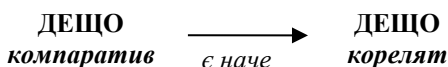
прошарків соціальної ієрархії. Прислівник *proudly* розширює слот ДЕЩО, активізуючи таку рису характеру «маленької людини» О'Генрі, як гордість. Хоча хлопчик і є бідним, він з гордістю крокує заради здійснення своєї «маленької» мети – зіграти на церковному органі перед усіма парафіянами.

Предметно-посесивний фрейм структуруємо шляхом залучення схеми способу буття предметного фрейму (ДЕХТО існує ТАК) та схеми партитивності посесивного фрейму (ДЕХТО-ціле має ДЕЩО-частину) і представляємо у загальному вигляді: ДЕХТО-частина існує ТАК від/з ДЕХТО-ціле.

Художні тексти Дж. Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕХТО-частина (людина) існує ТАК (окремо, відсторонено) від ДЕКОГО-ціле (суспільство, оточення): <i>He lived his spiritual life without any communion with others, visiting his relatives at Christmas and escorting them to the cemetery when they died</i> ⁶³ .	ДЕХТО-частина (людина) існує ТАК (відкрито, гармонійно) з ДЕКИМ-ціле (суспільство, оточення): <i>Thus desperate, freezing, angry, beset by phantoms as he was, he felt the need of human sympathy and intercourse</i> ⁶⁴ .

Домен ДОМІВКА сформований компаративним і таксономічним фреймами. *Компаративний* фрейм репрезентований слотами ДЕЩО-компаратив і ДЕЩО-корелят, об'єднаними зв'язкою *є наче*, які утворюють схему подібності.

Художні тексти Дж. Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕЩО (екстер'єр/інтер'єр домівки) є наче ДЕЩО (характер маленької людини): <i>stupefied, distressing, dark house; gloomy, dusky, cold, little, dark room; iron furniture; black-and-white colours.</i>	ДЕЩО (екстер'єр/інтер'єр домівки) є наче ДЕЩО (характер маленької людини): <i>little, old, comfortable, plain, white house; little, light, poorly furnished room.</i>

⁶³ Joyce J. A Painful Case. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165090> / (дата звернення: 11.08.2021).

⁶⁴ Henry O. The Fifth Wheel. URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/FiftWhee.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

Детальніше цей фрейм проаналізуємо у словесних образах. Так, в основі побудови одного з образів Дж. Джойса лежить метафора: *“He came to the corner of Rutland Square and felt more at ease in the dark quiet street, the sombre look of which suited his mood”*⁶⁵. Зміст метафоричного образу структурований у межах двох царин – джерела (екстер’єр вулиці – *dark street, somber look*) та мети (внутрішній світ «маленької людини» – *mood*), які активують схему ДЕЩО є наче ДЕЩО. Останній слот уточнюється епітетами *dark, quiet, somber*. Словесний образ *“When we met in the street the house had grown sombre”*⁶⁶ також базується на метафоричному переносі емоційного стану «маленької людини» на зовнішній вигляд домівки.

У текстах О’Генрі компаративний фрейм слугує засобом репрезентації характеру «маленької людини» шляхом його образного порівняння з домівкою: *“One side of his house bequeathed to him a poetic and romantic adventure. The other gave him the restless spirit that made him seek adventure. By day he was Quigg, the restaurateur. By night he was the Margrave-the Caliph-the Prince of Bohemia – going about the city in search of the odd, the mysterious, the inexplicable, the recondite”*⁶⁷. Метафоричне порівняння двох сторін домівки з ключовими рисами характеру «маленької людини» – авантюризм (*romantic adventure, search of the odd, mysterious*) та працьовитість (*restless spirit, restaurateur*) якнайкраще демонструє референцію на внутрішній світ «маленької людини». Слід також виділити стилістичний прийом оксиморону, реалізований шляхом зіткнення слів із протилежним семантичним навантаженням, що призводить до створення протиріччя та передбачає виділення контрастивно зображених явищ⁶⁸. Поєднання таких рис характеру «маленької людини», як працьовитість та авантюризм не лише активує схему ДЕХТО є ТАКИЙ, але й виділяє їх з-поміж інших, надає їм масштабного смислу, що виходить за межі цього словесного образу.

⁶⁵ Joyce J. Two Gallants. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165103> (дата звернення: 11.08.2021).

⁶⁶ Joyce J. Araby. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165094> (дата звернення: 10.08.2021).

⁶⁷ Henry O. A Bird Of Bagdad. URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/BirdBagd.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

⁶⁸ Приходько В.К. Выразительные средства языка. Москва : Издательский центр «Академия», 2008. С. 183, 214.

Ідентифікаційний фрейм структурується схемою характеристики: ДЕЩО-ідентифікатив є ДЕЩО-характеризатор.

ДЕЩО $\xrightarrow{\epsilon}$ ДЕЩО
ідентифікатив \rightarrow характеризатор

Художні тексти Дж. Джойса	Художні тексти О'Генрі
ДЕЩО (домівка) є ДЕЩО (в'язниця, пастка): <i>house of mourning</i> ⁶⁹ ; <i>Could he not <u>escape</u> from his little house?</i> ⁷⁰ ; <i>Her hands clutched the <u>iron</u> in frenzy</i> ⁷¹ ; <i>how lonely her life must have been, sitting night after night <u>alone</u> in that room</i> ⁷² .	ДЕЩО (домівка) є ДЕЩО (джерело, гармонія, свобода): <i>wide jealousies, <u>deep</u> pillows, <u>big</u> windows, <u>light</u> walls</i> ⁷³ ; <i>Always at night, however tired she might be, she had turned to Grimm (reading of book in her room) for comfort and <u>hope</u></i> ⁷⁴ .

У художніх творах Дж. Джойса номінативні одиниці *escape, iron, alone, close, dark, room* активують концепти В'ЯЗНИЦЯ, ПАСТКА, натомість лексеми *light, big, deep, white, comfort, hope* у текстах О'Генрі – концепти СВОБОДА, ДЖЕРЕЛО. Таке твердження уможливлено аналізом дієслів на позначення руху від домівки у текстах Джойса – *go away, run away, escape, get away, leave*, до домівки у текстах О'Генрі – *get back, go up, run up, come into*, якими зображена дія агенса, тобто персонажа, через який втілюється образ «маленької людини». Слот ДЕЩО (в'язниця) характеризує домівку «дублінця» як місце, яке утримує її силоміць, з якого вона намагається вирватись. Наповнювачі цього самого слоту визначають домівку «маленької людини» О'Генрі як місце відновлення моральних сил. Контрастивне зображення значення на позитивне/негативне активує орієнтаційну схему вгору/вниз

⁶⁹ Joyce J. The Sisters. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165102> (дата звернення: 11.08.2021).

⁷⁰ Joyce J. A Little Cloud. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165088> (дата звернення: 11.08.2021).

⁷¹ Joyce J. Araby. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165094> (дата звернення: 10.08.2021).

⁷² Joyce J. A Painful Case. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165090> / (дата звернення: 11.08.2021).

⁷³ 51. Henry O. Madame Bo-Peep, Of The Ranches. URL: <https://www.thefreshreads.com/madame-bo-peep-of-the-ranches/> (дата звернення: 11.08.2021).

⁷⁴ Henry O. A Chaparral Prince. URL: <https://www.livrosgratis.com.br/ler-livro-online-77404/a-chaparral-prince> (дата звернення: 11.08.2021).

(up/down oriental schema)⁷⁵, де HOUSE IS UP характеризує домівку «маленької людини» О'Генрі, а HOUSE IS DOWN – «дублінця» Дж. Джойса, тобто оцінені як позитивне і негативне.

Отже, фреймовий аналіз структури художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА виявив, що кожен з ключових доменів концепту сформований за допомогою базових фреймів різних конфігурацій. Структура домену ПОТРЕТ репрезентована посесивним, предметним, акціональним фреймами; домену ПОБУТ – предметним, предметно-посесивним, акціональним фреймами; домену СУСПІЛЬСТВО – акціональним, посесивно-предметним фреймами; домену ДОМІВКА – компаративним, таксономічним фреймами. Об'єднання базових фреймів уможливило побудову фреймової мережі концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА (Рис. 6).

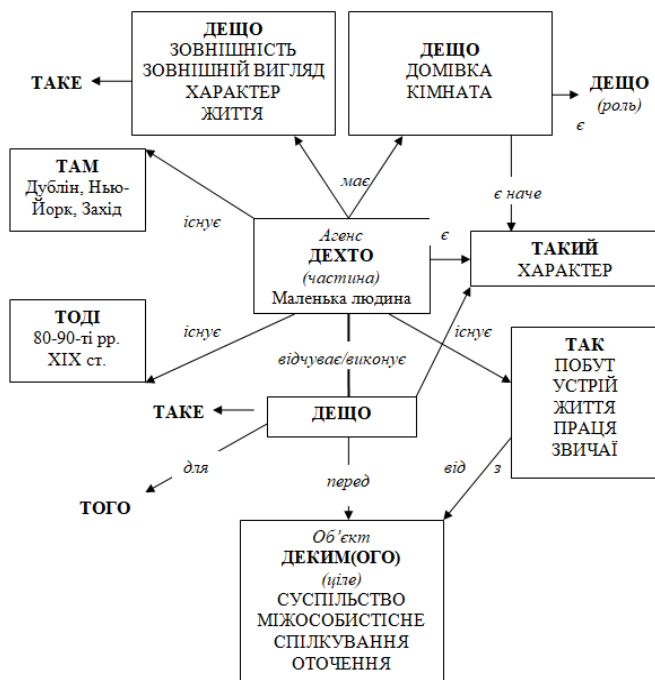

Рис. 6. Фреймова мережа концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА

⁷⁵ Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago : Chicago University Press, 1980. P. 14–24.

Зв'язок між доменами концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА, окреслений такими пропозиціями базових фреймів: характеристичності (ДЕЩО-ідентифікатор є ДЕЩО-характеризатор), метафори (ДЕЩО є наче ДЕЩО), партитивності (ДЕХТО-частина існує ТАК від/з ДЕКОГО/ДЕКИМ-ціле), власності (ДЕХТО має ДЕЩО), контактної дії (ДЕХТО-агенс робить ДЕЩО перед ДЕКИМ-об'єкт), квалітативною (ДЕХТО є ТАКИЙ), локативною (ДЕХТО існує ТАМ), темпоральною (ДЕХТО існує ТОДІ), способу буття (ДЕХТО існує ТАК).

Таким чином, центральна частина концептуального простору художнього образу «маленької людини» репрезентована у форматі фреймової мережі як матриці взаємопов'язаних доменів концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА, що є підґрунтям розгортання цього образу.

ВИСНОВКИ

Концепт МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА (LITTLE MAN) є центральною, ядерною одиницею концептуального простору художнього образу «маленької людини». За сферою та середовищем свого функціонування цей концепт є художнім, тобто таким, формується на основі універсального художнього досвіду як етноспецифічного відбиття суб'єктивної дійсності Ірландії та США кінця ХІХ ст., вербалізованого у художніх текстах Джеймса Джойса та О'Генрі.

Первинною номінацією концепту виступає словосполучення *little man*, в якому основне смислове навантаження несе категорія атрибуції, виражена прикметником *little*. Ця лексема є ключовою репрезентантою концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА, інкорпорує семантичне навантаження інших його ключових одиниць (*small, poor, modest, ordinary*), з якими вона знаходиться у гіперо-гіпонімічних відношеннях. Контекстуально-інтерпретаційний аналіз сполучуваності слів у межах різних мікроконтекстів дозволив визначити адгерентні конотації ключових лексем концепту та уможливив виявлення чотирьох складників поняттєвої площини художнього образу «маленької людини» – соціальна значущість, зовнішній вигляд, риси характеру, спосіб життя.

На основі семантичних компонентів змісту концепту було виділено складові його концептуальної матриці або базові домени його ідіополя – ПОРТРЕТ, ПОБУТ, ДОМІВКА, СУСПІЛЬСТВО. З метою виявлення ієрархічної структури ідіополя було застосовано концепцію фігура – фон. Домен ПОРТРЕТ є багатoverшинним, інкорпорує субдомени ЗОВНІШНІСТЬ, ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД, ХАРАКТЕР, перші два з яких розгалужуються на парцели ОБЛИЧЧЯ, ВОЛОССЯ, СТАТУРА,

ЗРІСТ та ОДЯГ, ПРИКРАСИ, ВЗУТТЯ. Домен ПОБУТ є одновіршинним і включає субдомени ЗВИЧАЇ, СПОСІБ ЖИТТЯ, ПРАЦЯ. Субдомени ЗВИЧАЇ та СПОСІБ ЖИТТЯ є суміжними за своїм характером, адже позначають поняття, що перетинаються. Домен ДОМІВКА репрезентований субдоменами ЕКТЕР'ЄР, СКЛАДОВІ, ІНТЕР'ЄР. Останні два інкорпують відповідно парцели КІМНАТА та МЕБЛІ, ПРЕДМЕТИ. Парцела КОЛІР є маргінальною для усіх трьох субдоменів. Домен СУСПІЛЬСТВО постає багаторівневим за своєю репрезентацією, складаючись з субдоменів МІЖСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ, МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ, ОТОЧЕННЯ. Останній субдомен ділиться на парцели СІМ'Я, КОХАНІЙ/КОХАНА, ДРУЗІ, КОЛЕГИ. Відповідно до типу зв'язку між його складовими домен СУСПІЛЬСТВО є кільцевим або замкнутим.

Перцептивно-образна площина художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА як відображення внутрішньої структури художнього образу «маленької людини» репрезентована у форматі фреймової мережі із залученням п'яти базових фреймів – предметного, акціонального, посесивного, компаративного, ідентифікаційного. Когнітивно-контрастивний аналіз структури концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА у термінах фреймового моделювання показав, що семантичне навантаження доменів, активованих у текстах Дж. Джойса та О'Генрі, є різко протилежним. Підсилення (закріплення) ознак концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА було виявлено у текстах Джеймса Джойса: *(ДЕХТО) МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА є (ТАКОЮ) пасивною, байдужою, зневіреною/ відчуває (ДЕЩО-каузатор) марність існування/ працює (ТАК) важко/ (для ТОГО), щоб не виділятися з натовпу/ відчуває (ДЕЩО-фактив) сором за соціальний статус перед (ДЕКИМ-об'єкт) суспільством/ існує (ТАК) окремо від (ДЕКОГО-ціле) оточення/ (ТАМ) у Дубліні/ (ТОДІ) 80–90 рр. ХІХ ст.* У художніх текстах американського письменника О'Генрі концепт МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА наповнюється новими сутнісними ознаками, контрагентними до тих, актуалізованих у текстах Дж. Джойса: *(ДЕХТО) МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА є (ТАКОЮ) скромною, оптимістичною, цілеспрямованою/ відчуває (ДЕЩО-каузатор) гордість за себе, впевненість/ працює (ТАК) важко/ (для ТОГО), щоб здійснити мрію, змінити життя/ відчуває (ДЕЩО-фактив) гордість за соціальний статус перед (ДЕКИМ-об'єкт) суспільством/ існує (ТАК) відкрито, гармонійно з (ДЕКИМ-ціле) оточенням/ (ТАМ) у Нью-Йорку, на Заході/ (ТОДІ) 80–90 рр. ХІХ ст.*

АНОТАЦІЯ

У статті виявлено складники концептуального простору художнього образу «маленької людини» на основі аналізу поняттєвої та перцептивно-образної площин художнього концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА.

Концепт МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА (LITTLE MAN) постає ядерною одиницею концептуального виміру художнього образу «маленької людини». За сферою функціонування своїх вербалізованих компонентів такий концепт є художнім, оскільки формується у результаті художнього освоєння життя, переломленого кризь призму індивідуально-авторської свідомості, в якій відбито суб'єктивне бачення соціального типу людини американської та ірландської спільноти кінця XIX ст.

Первинною номінацією концепту виступає словосполучення *little man*, в якому основне смислове навантаження несе категорія атрибуції, виражена прикметником *little*. Ця лексема є ключовою репрезентантою концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА, його когнітивним центром й маркером авторських інтенцій. Логіко-пояттева площина концепту включає семантичне навантаження 17 синонімічних одиниць (*small, humble, modest, frugal, unassuming, chaste, trivial, puny, petty, paltry, trifling, trumpery, ordinary, insignificant, unimportant, poor, measly*), з якими вона знаходиться у гіперогіпонімічних відношеннях. *Контекстуально-інтерпретаційний аналіз* сполучуваності ключових за частотою вживання номінативних одиниць (*little* (Джойс – 70 % / О'Генрі – 72 %), *small* (12 % / 15 %), *poor* (14 % / 7 %), *modest* (1 % / 1 %), *ordinary* (1 % / 1 %)) у різних фрагментах творів О'Генрі й Дж. Джойса дозволив визначити семантичний потенціал цих одиниць та встановити складники поняттєвої площини художнього образу «маленької людини» – *соціальна значущість, зовнішній вигляд, риси характеру, спосіб життя*.

На основі концептуального аналізу номінативних одиниць, що актуалізують поняття *соціальна значущість, зовнішній вигляд, риси характеру, спосіб життя*, було виділено базові домени ідіополя концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА – ПОРТРЕТ, ПОБУТ, ДОМІВКА, СУСПІЛЬСТВО. Слідом за А.М. Приходько трактуємо ідіополе як мікросистему, що існує усередині макросистеми, тобто концептополя, та забезпечує ієрархічну структуру базових доменів матриці окремого концепту. Результати концептуального профілювання на основі концепції *фігура – фон* (С.А. Жаботинська,

R. Langacker) дозволили визначити субдомени та парцели базових доменів ідіополя концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА: домен ПОРТРЕТ включає субдомени ЗОВНІШНІСТЬ, ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД, ХАРАКТЕР, домен ПОБУТ – ЗВИЧАЇ, СПОСІБ ЖИТТЯ, ПРАЦЯ, домен ДОМІВКА – ЕКСТЕР’ЄР, СКЛАДОВІ, ІНТЕР’ЄР, домен СУСПІЛЬСТВО – МІЖСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ, МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ, ОТОЧЕННЯ, які у свою чергу поділяються на парцели, частини доменів.

Форматом репрезентації структури концепту МАЛЕНЬКА ЛЮДИНА є фреймова мережа із залученням п’яти базових фреймів – предметного, акціонального, посесивного, компаративного, ідентифікаційного, де інваріантною одиницею фреймових конфігурацій виступає предметний фрейм.

Література

1. Эпштейн М.Н. Постмодерн в русской литературе. Москва, 2005. 495 с.
2. Пудова Т.В. «Маленький человек»: ретроспектива образа. Дніпропетровськ, 2011. № 1. С. 125–131.
3. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск, 2013. 307 с.
4. Миллер Л.В. Художественный концепт как смысловая и эстетическая категория. Санкт-Петербург, 2000. № 4. С. 39–45.
5. Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п’єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04. Дніпропетровськ, 2008. 556 с.
6. Воробйова О.П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. Вісник КНЛУ. Сер. Філологія. 2011. Т. 14. № 2. С. 53–63.
7. Малявин Д.В., Королева Т.М., Горшкова К.А. Способы выражения модальных отношений в английском и украинском языке : учеб. пособ. Одесса : ОГУ, 1986. 76 с.
8. New Oxford American Dictionary. New York : Oxford University Press, 2005. 2096 p.
9. Collins Dictionary and Thesaurus. England : Market House Books Ltd, Aylesbury, 2004. 1397 p.
10. Webster’s New World College Dictionary. Cleveland : Webster’s New World, 2001. 1716 p.
11. Филатова А.А. Концепт интеллигенция в смысловом пространстве современной русской культуры. Логос. 2005. № 6 (51). С. 206–217.

12. Щерба Л.В. Опыт общей теории лексикографии. Языковая система и речевая деятельность. Ленинград : Наука, 1974. С. 265–304.

13. Залевская А.А. Психолингвистический подход к проблеме концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*. Воронеж : ВорГУ, 2001. С. 36–44.

14. Joyce J. A Little Cloud. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165088> (дата звернення: 11.08.2021).

15. Joyce J. A Mother. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165089> (дата звернення: 11.08.2021).

16. Henry O. A Poor Rule. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-poor-rule> (дата звернення: 11.08.2021).

17. Henry O. The Count And Wedding Guest. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-count-and-the-wedding-guest> (дата звернення: 11.08.2021).

18. Henry O. The Phonograph and the Graft. URL: http://m8y.org/NakedWord/-w_henry-c-s_o-p-t_the-s_phonograph-sand-s-the-s_graft.html (дата звернення: 11.08.2021).

19. Henry O. Memoirs Of A Yellow Dog. URL: <https://songme.ru/song/2897176-memoirs-of-a-yellow-dog-by-o-henry> (дата звернення: 11.08.2021).

20. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, 2003. 1440 с.

21. Большой толковый словарь русского языка. Санкт-Петербург, 1998. 1536 с.

22. Жаботинская С.А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход. *Когнитивные исследования языка. Вып. III. Типы знаний и проблемы их классификации*. Москва, Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2008. С. 61–74.

23. Жаботинская С.А. Онтологии для словарей тезаурусов: лингвокогнитивный подход. *Філологічні трактати*. 2009. № 2. Том 1. С. 71–87.

24. Joyce J. A Painful Case URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165090> / (дата звернення: 11.08.2021).

25. Joyce J. Grace URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165098> (дата звернення: 11.08.2021).

26. Henry O. What You Want URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/WhatYou.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

27. Henry O. Buried Treasure URL: http://www.online-literature.com/o_henry/1001/ (дата звернення: 11.08.2021).

28. Henry O. The Caballero's Way URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-caballeros-way> (дата звернення: 11.08.2021).

29. Joyce J. Eveline URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165097> (дата звернення: 11.08.2021).

30. Joyce J. The Dead URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165101> (дата звернення: 11.08.2021).

31. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. Москва : Высш. шк., 1986. 295 с.

32. Мороховский А.Н., Воробьева О.П. Стилистика английского языка. Київ : Вища школа, 1984. 241 с.

33. Joyce J. Two Gallants URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165103> (дата звернення: 11.08.2021).

34. Joyce J. Counterparts URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165096> (дата звернення: 11.08.2021).

35. Joyce J. The Sisters URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165102> (дата звернення: 11.08.2021).

36. Henry O. Cherchez la Femme URL: https://www2.latech.edu/~bmagee/louisiana_anthology/texts/henry/henry--cherchez.html (дата звернення: 11.08.2021).

37. Henry O. The Emancipation of Billy URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-emancipation-of-billy> (дата звернення: 11.08.2021).

38. Henry O. A Double-Dyed Deceiver URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-double-dyed-deceiver> (дата звернення: 11.08.2021).

40. Henry O. An Afternoon Miracle URL: <http://livros01.livrosgratis.com.br/ln000037.pdf> (дата звернення: 11.08.2021).

41. Joyce J. Araby URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=165094> (дата звернення: 10.08.2021).

42. Henry O. The Missing Chord URL: <http://livros01.livrosgratis.com.br/ln000071.pdf> (дата звернення: 11.08.2021).

43. Henry O. A Chaparral Prince URL: <https://www.livrosgratis.com.br/ler-livro-online-77404/a-chaparral-prince> (дата звернення: 11.08.2021).

44. Henry O. A Municipal Report URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/MuniRepo.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

45. Henry O. Atavism Of John Tom Little Bear URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-atavism-of-john-tom-little-bear> (дата звернення: 11.08.2021).

46. Henry O. The Trimmed Lamp URL: <http://www.searchengine.org.uk/ebooks/98/17.pdf> (дата звернення: 11.08.2021).

47. Henry O. The Church With Overshot-Wheel URL: <https://www.thefreshreads.com/the-church-with-an-overshot-wheel/> (дата звернення: 11.08.2021).

48. Henry O. The Fifth Wheel URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/FiftWhee.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

49. Henry O. A Bird Of Bagdad URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/BirdBagd.shtml> (дата звернення: 11.08.2021).

50. Приходько В.К. Выразительные средства языка. Москва : Издательский центр «Академия», 2008. 256 с.

51. Henry O. Madame Bo-Peer, Of The Ranches URL: <https://www.thefreshreads.com/madame-bo-peer-of-the-ranches/> (дата звернення: 11.08.2021).

52. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago : Chicago University Press, 1980. 242 p.

Information about the author:

Fedorova Olha Volodymyrivna,

Candidate of Philological Sciences,

Senior Instructor at the English Language Department for Maritime

Officers (Abridged Programme)

Kherson State Maritime Academy

20, Ushakova St., Kherson, 73009, Ukraine